32001Y0203(02)

3.2.2001 EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA C 37/3

Ühenduse suunised keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta

(2001/C 37/03)

A. SISSEJUHATUS

1. Komisjon võttis 1994. aastal vastu ühenduse suunised keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta, [1] mille kehtivusaeg lõppes 31. detsembril 1999. Suuniste punkti 4.3 kohaselt vaatas komisjon 1996. aastal need läbi ja tegi järelduse, et enne suuniste kehtivusaja lõppu ei ole vaja neis muudatusi teha. 22. detsembril 1999 otsustas komisjon suuniste kehtivusaega pikendada kuni 30. juunini 2000. [2] 28. juunil 2000 otsustas komisjon suuniste kehtivusaega pikendada kuni 31. detsembrini 2000. [3]

2. Alates suuniste vastuvõtmisest 1994. aastal on keskkonnakaitsealane tegevus liikmesriikide ja ühenduse algatusel ning maailmas kiiresti arenenud eelkõige Kyoto protokolli vastuvõtmise järel. Liikmesriigid annavad riigiabi järjest sagedamini näiteks energiasektorile ning abi antakse sageli vormis, mis oli kuni viimase ajani küllaltki ebatavaline, näiteks maksuvähenduse ja maksuvabastusena. Arenevad uued tegevusabi vormid. Seetõttu peaks komisjon vastu võtma uued suunised, et liikmesriikidele ja ettevõtetele tutvustada kriteeriume, mida komisjon kohaldab, kui ta otsustab, kas liikmesriikide kavandatud abimeetmed on ühisturuga kokkusobivad.

3. Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 6 kohaselt tuleb keskkonnasektoris ühenduse riigiabi kontrolli poliitikasse integreerida keskkonnakaitse nõuded, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist. Seega ei vastandu konkurentsipoliitika keskkonnapoliitikale, vaid keskkonnakaitse nõuded tuleb integreerida konkurentsipoliitika määratlemisse ja rakendamisse, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist. [4]

4. Pikaajaliste keskkonnakaitsenõuete arvessevõtmine ei tähenda, et igasugune abi tuleb vastu võtta. Arvesse tuleb võtta ka seda, kuidas abi mõjutab säästvat arengut, ja põhimõtte kohaldamist, et saastaja maksab. Teatud abivormid vastavad kindlasti nendele nõuetele, eriti siis, kui nende kaudu on võimalik saavutada keskkonnakaitse kõrge tase, samal ajal järgides igati põhimõtet, et kuludes võetakse arvesse keskkonnakulusid. Kuid muud abivormid võivad lisaks liikmesriikide kaubavahetusele ja konkurentsile avaldada kahjulikku mõju ka põhimõtte kohaldamisele, et saastaja maksab, ning takistada säästvat arengut. Niisugune juhtumiga võib olla tegemist, kui abi on ette nähtud üksnes selleks, et hõlbustada ühenduse uute kohustuslike normatiivide täitmist.

5. Käesolevates suunistes püüab komisjon kindlaks määrata, kas ja millistel tingimustel võib pidada riigiabi andmist keskkonnakaitse ja säästva arengu tagamisel vajalikuks, ilma et see avaldaks ebaproportsionaalset mõju konkurentsile ja majanduskasvule. See analüüs tuleb teha 1994. aasta suuniste kohaldamisel omandatud kogemuste alusel, võttes arvesse selle järel toimunud muutusi keskkonnapoliitikas.

B. MÕISTED JA REGULEERIMISALA

6. Keskkonnakaitse mõiste: käesolevate suuniste kohaldamisel loeb komisjon keskkonnakaitseks igasugust tegevust, mis on ette nähtud looduskeskkonna või loodusvarade parandamiseks või kahjustuste ärahoidmiseks või loodusvarade tõhusa kasutamise edendamiseks.

   Komisjon loeb energia säästmise meetmeid ja taastuvate energiaallikate kasutamist keskkonnakaitseliseks tegevuseks. Energiasäästlikud meetmed on muu hulgas ka meetmed, mis võimaldavad äriühingutel vähendada oma tootmistsüklis kasutatavat energiahulka. Vähem loodusvarasid kulutavate masinate ja transpordivahendite projekteerimist ja tootmist käesolevates suunistes ei käsitleta. Tehaste ja muude tootmisüksuste tegevus ohutuse ja hügieeni parandamisel on tähtis ning sellele tegevusele võib teatud tüüpi abi anda, käesolevates suunistes seda aga ei käsitleta.

   Kulude arvessevõtmise mõiste: käesolevates suunistes on kulude arvessevõtmine põhimõte, mille kohaselt ettevõtja tootmiskulud sisaldavad ka kõiki keskkonnakaitsega seotud kulusid.

   Põhimõte, et saastaja maksab: see on põhimõte, et saaste põhjustaja maksab puhastamisega seotud kulud.

   Saastaja: saastaja on isik, kes otseselt või kaudselt kahjustab keskkonda või loob tingimused niisuguse kahjustuse tekkimiseks [5].

---

[1] EÜT C 72, 10.3.1994, lk 3.

[2] EÜT C 14, 19.1.2000, lk 8.

[3] EÜT C 184, 1.7.2000, lk 25.

[4] Komisjon esitas oma kohustuse integreerida keskkonnapoliitika muudesse ühenduse poliitikavaldkondadesse 26. mai 1999. aasta töödokumendis pealkirjaga "Keskkonnakaitseküsimuste integreerimine kõikidesse asjakohastesse poliitikavaldkondadesse" ja ettekandes keskkonnaprobleemide ja säästva arengu integreerimisest ühenduse poliitikasse Euroopa Ülemkogu Helsingi kohtumisel (SEC(1999) 1941 (lõplik)).

[5] Nõukogu 3. märtsi 1975. aasta soovitus kulude arvestamise ja riigiasutuste keskkonnaküsimuste alase tegevuse kohta (EÜT L 194, 25.7.1975, lk 1).

Kulusid kajastavad hinnad: põhimõte tähendab seda, et kaupade või teenuste hinnad sisaldavad ettevõtteväliseid kulusid, mis on seotud kaupade ja teenuste tootmise ja turustamise kahjuliku mõjuga keskkonnale.

Ühenduse normatiiv: kohustuslikud ühenduse normid, milles sätestatakse saavutatav keskkonnakaitse tase ja ühenduse õigusaktidel põhinev kohustus kasutada parimat võimalikku tehnikat([1]), tingimusel et see ei too kaasa liiga suuri kulusid.

Taastuvad energiaallikad: taastuvad mittefossiilsed energiaallikad, näit tuuleenergia, päikeseenergia, maasoojusenergia, laineenergia, hoovuste energia, kuni 10 MW hüdroelektrijaamad ja biomass, kus biomassina käsitletakse põllumajandus- ja metsamajandussaadusi, põllumajanduslikke, metsamajanduslikke ja toiduainetetööstuse köögiviljajäätmeid ning töötlemata puidu- ja korgijäätmeid. ([2])

Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia: üksnes taastuvaid energiaallikaid kasutavas elektrijaamas toodetud elektrienergia ning see osa elektrienergiast, mis on toodetud taastuvatest energiaallikatest hübriidelektrijaamades, kus eelkõige ettenägematutel juhtudel kasutatakse ka traditsioonilisi energiaallikaid. ([3])

Keskkonnamaks: "Maksu võib lugeda keskkonnamaksuks, kui selle maksu maksustatava baasi moodustavad tegurid, millel on kahjulik mõju keskkonnale. Maksu võib samuti pidada keskkonnamaksuks, kui sellel on vähem selge, kuid siiski märgatav soodne mõju keskkonnale. […] Üldreeglina peab liikmesriik näitama maksu võimalikku mõju keskkonnale […]." ([4])

7. Reguleerimisala: Seda suunist kohaldatakse keskkonnakaitsele antava abi ([5]) suhtes kõikides EÜ asutamislepinguga reguleeritud sektorites, kaasa arvatud sektorid, mille suhtes kohaldatakse ühenduse riigiabi erieeskirju (terasetööstus, ([6]) laevaehitus, mootorsõidukid, sünteeskiud, transport ja kalandus), välja arvatud valdkonnad, mille suhtes kohaldatakse ühenduse suunist riigiabi kohta põllumajandussektoris. ([7]) Käesolevaid suuniseid kohaldatakse kalandus- ja akvakultuurisektori suhtes, ilma et see piiraks nõukogu 17. detsembri 1999. aasta määruse (EÜ) nr 2792/99 (millega kehtestatakse kalandussektorile ühenduse struktuuriabi andmise üksikasjalikud eeskirjad ja kord) ([8]) sätete kohaldamist, ja kalandussektoris riigiabi kontrollimise suuniste sätete kohaldamist. ([9]) Keskkonnaalasele uurimis- ja arendustegevusele antava riigiabi suhtes kohaldatakse ühenduse uurimis- ja arendustegevuse raamprogrammis sätestatud eeskirju. ([10]) Samuti leiab komisjon, et keskkonnaalase koolitusabi laad ei ole põhjus, miks seda abi peaks eraldi käsitlema, ning seetõttu kontrollib komisjon seda komisjoni 12. jaanuari 2001. aasta määruse (EÜ) nr 68/2001 (mis käsitleb asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist koolitusabi suhtes ([11]) sätete alusel.

Komisjoni 18. detsembri 1996. aasta otsuse 2496/96/ESTÜ ([12]) (millega kehtestatakse ühenduse eeskirjad terasetööstusele antava riigiabi kohta) artikli 3 alusel jätkatakse terasetööstusele antava keskkonnakaitseabi analüüsimist kuni ESTÜ asutamislepingu kehtivusaja lõppemiseni, võttes aluseks ühenduse keskkonnakaitse riigiabi käsitlevad suunised, mis on avaldatud 10. märtsil 1994 *Euroopa Ühenduste Teatajas* C 72.

Käesolevaid suuniseid ei kohaldata luhtunud kulude suhtes, mida käsitletakse eraldi. ([13]) Komisjon tuletab meelde, et komisjoni 12. jaanuari 2001. aasta määruse (EÜ) nr 69/2001 (mis käsitleb EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähetähtsa abi suhtes) ([14]) alusel ei kohaldata artiklit 87 abi suhtes, mille suurus on kuni 100 000 eurot ja mida antakse ettevõtjale kolmeks aastaks. Seda määrust ei kohaldata siiski põllumajanduse, kalanduse ja veonduse ega ESTÜ asutamislepinguga reguleeritud sektorite suhtes.

([1]) Ühenduse õigusaktides kasutati parima võimaliku tehnika mõistet esimest korda nõukogu 4. mai 1976. aasta direktiivis 76/464/EMÜ teatavate ühenduse veekeskkonda lastavate ohtlike ainete tekitatud saaste kohta (EÜT L 129, 18.5.1976, lk 23) ning teist korda veidi muudetuna nõukogu 28. juuni 1984. aasta direktiivis 84/360/EMÜ tööstusrajatistest lähtuva õhusaaste vastu võitlemise kohta (EÜT L 188, 16.7.1984, lk 20). Nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiivis 96/61/EÜ saaste kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (EÜT L 257, 10.10.1996, lk 26; "IPPC direktiiv") mõistet arendati ja kinnitati. IPPC direktiivi reguleerimisalasse kuuluvad kõrge saastamisriskiga tööstusrajatised. Alates novembrist 1999 on direktiivi kohaldatud uute või olemasolevate rajatiste suhtes, mida on oluliselt ümber ehitatud.

([2]) See mõiste on olemas komisjoni ettepanekus parlamendile ja nõukogu direktiivis, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia kasutamise edendamist elektrienergia siseturul (EÜT C 311 E, 31.10.2000, lk 320). Kui parlament ja nõukogu on direktiivi vastu võtnud, kasutab komisjon lõpptekstis esitatud määratlust.

([3]) Sama märkus, mis viites 7.

([4]) Keskkonnamaksud ühtsel turul (K(97) 9 (lõplik), 26.3.1997).

([5]) Käesolevate suuniste eesmärk ei ole arutleda riigiabi mõiste üle, mis tuleneb EÜ asutamislepingu artikli 87 lõikest 1 ja Euroopa Kohtu ja Euroopa Ühenduste esimese astme kohtu kohtupraktikast.

([6]) Punkti 7 teises lõigus sätestatud piirides.

([7]) EÜT C 28, 1.2.2000, lk 2.

([8]) EÜT L 337, 30.12.1999, lk 10.

([9]) Komisjon rõhutab, et käesolevates suunistes käsitletakse ainult keskkonnakaitsele antavat abi, ja see ei piira muude riigiabi käsitlevate sätete kohaldamist punktis 74 ettenähtud abi ühendamist käsitlevate eeskirjadega ettenähtud piires.

([10]) EÜT C 45, 17.2.1996, lk 5.

([11]) EÜT L 10, 13.1.2001, lk 20.

([12]) EÜT L 338, 28.12.1996, lk 42.

([13]) Luhtunud kulud on ettevõtjatele tekkinud kulud, mis tulenevad kohustustest, mida ettevõtjad ei suuda enam täita pärast seda, kui kõnealuses sektoris on hinnad vabaks lastud.

([14]) EÜT L 10, 13.1.2001, lk 30.

C. RIIGIABI KONTROLLIPOLIITIKA JA KESKKONNAPOLIITIKA

8. 1970.–1980. aastatel oli ühenduse keskkonnapoliitikale suures osas omane keskkonnaprobleemide lahendamine. Keskse kohal olid keskkonnapoliitika põhiprobleeme arvestavad normatiivid.

9. 1993. aastal vastuvõetud viies keskkonnaalane tegevusprogramm "Säästvuse suunas" ([1]) märkis selles seisukohas teatud läbimurret. Selles rõhutatakse vajadust võtta kasutusele pikaajaline säästva arengu edendamise poliitika. Selle eesmärk on püsivalt sobitada Euroopa majandusareng keskkonna kaitsmise vajadusega. Ühenduse tegevus ei tohi enam piirduda keskkonnaprobleemidele reageerimisega, vaid keskkonnakaitsenõuded peab integreerima kogu ühenduse poliitika ja tegevuse määratlemisse ja rakendamisse ning soodustada tuleb sotsiaalmajanduse alal tegutsevate ettevõtjate aktiivset osalemist selles, nagu otseselt on sätestatud Amsterdami lepinguga muudetud EÜ asutamislepingu artiklis 6.

10. Samuti nähakse asutamislepingu artiklis 174 ette, et ühenduse poliitika peab toetuma põhimõttele, et saastaja maksab. Ettevõtjad peavad keskkonnakaitsega seotud kulud arvesse võtma, nii nagu muud tootmiskulud. Selle poliitika elluviimiseks tuleb ühendusel kasutada järgmisi vahendeid: õigusaktide, eelkõige normatiivide vastuvõtmine, kuid ka vabatahtlikud kokkulepped või majandus-poliitilised dokumendid.

11. Komisjon koostas 1996. aastal viienda keskkonnaalase tegevusprogrammi arenguaruande. Aruandes märgitakse, et programmi üldstrateegia ja eesmärgid on endiselt ajakohased. Ei ole kahtlust, et keskkonna ja säästliku arenguga seotud küsimuste integreerimisel muusse ühenduse poliitikasse on tehtud edusamme. Probleem on aga selles, et tegelikku muutust kõikide huvitatud poolte, see on poliitiliste otsuste tegijate, ettevõtjate ja avalikkuse suhtumises ei ole siiski toimunud. Tuleb välja töötada jagatud keskkonnavastutuse mõiste ning teha iga kodanik teadlikuks keskkonnaküsimuste tähtsusest.

12. 1999. aastal võttis komisjon vastu viienda tegevusprogrammi üldhinnangu. Hinnangus märgitakse, et kuigi programm tõstis teadlikkust selles osas, et huvirühmad, kodanikud ja muude sektorite otsuste tegijad peavad keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks aktiivselt tegutsema, on keskkonnale kahjulike majandussuundumuste ja käitumisviiside muutmisel saavutatud edu kokkuvõttes vähene.

13. Hinnangus märgiti ka, et "saab järjest selgemaks, et keskkonnakahjustused tekitavad kulusid ühiskonnale tervikuna ja vastupidi, keskkonnameetmetest võib saada tulu majanduskasvu, tööhõive ja konkurentsivõime vormis" ja et "põhimõtte, et saastaja maksab, tõhus kohaldamine ja keskkonnakulude arvessevõtmine saastaja kuludes jääb endiselt väga tähtsaks". ([2])

14. Komisjoni poliitika, mis käsitleb keskkonnakaitsele antava riigiabi kontrolli, peab seetõttu vastama kahele möödapääsmatule nõudele:

a) tuleb tagada turgude konkurentsivõimeline toimimine, edendades samal ajal siseturu väljakujundamist ja suurendades ettevõtjate konkurentsivõimet;

b) tuleb tagada, et keskkonnakaitse nõuded integreeritakse ühenduse konkurentsipoliitika ja tegevuse määratlemisse ja rakendamisse, eelkõige säästva arengu edendamiseks. Komisjon arvab, et kulude arvessevõtmine on kõige tähtsam eesmärk, mida võib saavutada mitmel viisil, kaasa arvatud turuseadustel põhinevad vahendid või eeskirjadel põhinevad vahendid, mis on eespool kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks kõige tõhusamad.

15. Kulude sissearvamine hindadesse aitab tagada, et hinnad kajastavad täpselt kulusid, kuna ettevõtjad eraldavad oma rahalisi vahendeid nende kaupade ja teenuste hinna alusel, mida nad soovivad osta. Viienda programmi arenguaruandes rõhutatakse, et see eesmärk on saavutamata, sest hinnad ei kajasta ökoloogilisi kulusid. See omakorda raskendab kodanike teadlikkuse suurendamist ja soodustab loodusvarade ülekasutamist.

16. Kulude kajastamine hindades kõikidel majandustegevuse etappidel on parim viis teadvustada kõiki osapooli keskkonnakaitsega seotud kuludest. Lisaks võimalikule kaubandust ja konkurentsivõimet kahjustavale mõjule kahjustab riigiabi üldjuhul tõsiselt selle eesmärgi saavutamist, sest riigiabi võimaldab ettevõtjatel kulusid kunstlikult vähendada ja tarbijate eest keskkonnakaitsega seotud kulusid varjata. Seetõttu võivad mõned riigiabi vormid pikemas perspektiivis takistada säästva arengu eesmärkide täitmist.

17. Komisjoni poolt 1994. aastal vastuvõetud ühenduse suunised keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta moodustavad ühenduse sellealase poliitika lahutamatu osa. Üldiselt tundub ettevõtjatele riigiabi andmine olevat vastuolus põhimõttega, et saastaja maksab, samuti keskkonnakaitsega seotud kulude arvessevõtmisega.

18. Sellele vaatamata märgitakse suunistes, et riigiabi andmist võib põhjendatud olla kahel juhul:

a) teatavatel erijuhtudel, kui ettevõtjatel ei ole veel võimalik kõiki keskkonnakulusid arvesse võtta ning seetõttu võib abi olla **ajutiselt parim lahendus,** mis aitab ettevõtjatel normatiividega kohaneda;

([1]) EÜT C 138, 17.5.1993, lk 1.

([2]) Euroopa keskkond: millised on tulevikusuunad? Euroopa Ühenduse keskkonnaalase ja säästva arengu tegevusprogrammi üldhinnang "Säästvuse suunas" (K(1999) 543 (lõplik), 24.11.1999).

b) **abi** võib ergutada ettevõtjaid oma normatiive parandama või tegema lisainvesteeringuid oma tehaste põhjustatud keskkonnasaastatuse vähendamiseks.

19. 1994. aastal vastuvõetud ühenduse suunistes oli komisjon seisukohal, et teatavatel juhtudel ei ole üldine kulude arvessevõtmine veel võimalik ja abi võib ajutiselt olla vajalik. 1994. aastast alates on toimunud siiski järgmised muutused:

a) alates viienda keskkonnaalase tegevusprogrammi vastuvõtmisest, mis juba toetus põhimõttele, et saastaja maksab, ja kulude arvessevõtmisele, on ettevõtjatel olnud seitse aastat aega selle põhimõtte järkjärguliseks kohaldamiseks;

b) komisjoni 1996. aasta viienda tegevusprogrammi arenguaruandes ja 1999. aasta hindamisaruandes kinnitati taas vajadust sätestada kulude arvessevõtmine ja turuinstrumentide kasutamine, et keskkonna parandamisel märkimisväärset edu saavutada;

c) turuinstrumentide kasutamist ja tegelike kulude sissearvamist hindadesse propageeritakse ka Kyoto kliimamuutuste protokollis.

20. Seetõttu on komisjon seisukohal, et abi andmisega ei saa enam korvata puuduvat kulude arvessevõtmist. Kui keskkonnanõudeid tuleb pikema aja jooksul arvesse võtta, peavad hinnad täpselt kajastama kulusid ja keskkonnakaitselised kulud tuleb täielikult arvesse võtta. Seega on komisjon seisukohal, et abi ei ole põhjendatud juhul, kui investeeringud on ette nähtud üksnes ettevõtjate tegevuse vastavusse viimiseks uute või olemasolevate ühenduse tehniliste normatiividega. Komisjoni arvates peaks siiski olema võimalik anda väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele nende ette kerkinud eriliste raskuste ületamiseks abi, et nad saaksid kolme aasta jooksul uute ühenduse normatiivide vastuvõtmisest alates oma tegevust nende normatiividega kohandada. Abi võib aga kasulikuks osutuda, kui see innustab saavutama keskkonnakaitse taset, mis on kõrgem ühenduse normatiividega ettenähtust. See on juhtum, kui liikmesriik otsustab keskkonnakaitse kõrgema taseme saavutamiseks vastu võtta normatiivid, mis on ühenduse normatiividest rangemad. See kehtib ka juhul, kui ettevõtja investeerib keskkonnakaitsesse rohkem, kui kõige rangemad olemasolevad ühenduse tehnilised normatiivid ette näevad, või kui ühenduse normatiive ei ole olemas.

21. Abil ei ole ergutavat mõju, kui investeeringud on ette nähtud üksnes ettevõtjate tegevuse vastavusseviimiseks uute või olemasolevate ühenduse normatiividega. Niisugused normatiivid on osa üldnormidest, mida ettevõtjad peavad täitma, ning abi ei ole vaja anda selleks, et ergutada neid seadusi täitma. [1]

[1] Välja arvatud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, nagu on ette nähtud punktis 20.

Energiasektori ja maksuvähenduste erijuhtum

22. Alates suuniste vastuvõtmisest 1994. aastal on energiasektoris toimunud suured muutused, mida tuleb arvesse võtta.

23. Teatavad liikmesriigid on kehtestanud maksud, tegelevad sellega või kaaluvad tulevikus maksude kehtestamist, millel on keskkonnakaitsele soodus mõju. Mõnel juhul võimaldatakse teatavat liiki ettevõtjatele maksuvabastust ja maksuvähendust, et vältida nende seadmist raskesse konkurentsiolukorda. Komisjon on seisukohal, et niisuguseid meetmeid võib käsitleda riigiabina asutamislepingu artikli 87 tähenduses. Maksude kehtestamise soodus mõju võib siiski niisuguse abi kahjulikke mõjusid tasakaalustada. Kui niisugused erandid on vajalikud kõikide toodete suhtes kohaldatavate maksude kehtestamise või edaspidise kohaldamise tagamiseks, on komisjon seisukohal, et seda võib teatud tingimustel ja piiratud aja jooksul lubada. Kui need tingimused on täidetud, võib selleks ajavahemikuks määrata 10 aastat. Pärast seda võivad liikmesriigid komisjoni uuesti teavitada kõnealustest meetmetest, kes võib need samadel tingimustel uuesti heaks kiita, võttes arvesse keskkonna olukorra parandamisel saavutatud positiivseid tulemusi.

24. Viimastel aastatel on liikmesriigid võtnud meetmeid taastuvate energiaallikate kasutamise ning elektri- ja küttejaamade edendamiseks, mida komisjon nende märkimisväärsete keskkonnaalaste eeliste tõttu heaks kiidab. Seetõttu on komisjon seisukohal, et kui taastuvate energiaallikate ning elektri- ja küttejaamade edendamiseks võetud meetmeid loetakse riigiabiks, võib seda teatavatel tingimustel lubada. Tuleb siiski tagada, et niisugune abi ei oleks vastuolus asutamislepingu ega teiseste õigusaktide muude sätetega.

D. KESKKONNAKAITSEABI SUHTELINE TÄHTSUS

25. Euroopa Liidu kaheksanda uuringu andmed riigiabi kohta tootmissektoris ja teatavates muudes sektorites [2] näitavad, et aastatel 1996–1998 moodustas keskkonnakaitseks antav abi keskmiselt ainult 1,85 % kogu tootmis- ja teenindussektoritele antud abist.

26. Aastatel 1994–1999 anti keskkonnaalast abi peamiselt tagastamatu abina. Muid abivorme, nagu madala intressiga laene, riigigarantiisid jne, kasutati suhteliselt vähe.

27. Kui vaadata sektoreid, millele abi anti, siis aastatel 1998–1999 suurenes abi energiasektori meetmetele kas energiasäästlikkuse toetamiseks või uute või taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu edendamiseks, eelkõige keskkonnamaksude vormis.

[2] K(2000) 205 (lõplik), 11.4.2000.

E. KESKKONNAKAITSEABI ANDMISE ÜLDTINGIMUSED

E.1. Investeeringutoetus

E.1.1. *Üleminekuaja investeeringutoetus väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele uute ühenduse normatiividega kohanemiseks*

28. Investeeringutoetust uute kohustuslike ühenduse normatiividega kohanemiseks võib väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele anda kolmeks aastaks kuni 15 % bruto toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest.

E.1.2. *Ettevõtjatele investeeringutoetuse andmise üldtingimused ühenduse normatiividest rangemate normatiivide täitmiseks*

29. Ettevõtjatele võib kohaldatavate ühenduse normatiividest rangemate normatiivide täitmiseks anda investeeringutoetust, mis võib olla kuni 30 % bruto toetuse saamise tingimustele vastavatest investeerimiskuludest, mis on määratletud punktis 37. Neid tingimusi kohaldatakse abi suhtes juhul, kui ettevõtjad teevad investeeringuid kohustuslike ühenduse normatiivide puudumisel või kui nad teevad investeeringuid oma tegevuse vastavusseviimiseks siseriiklike normatiividega, mis on kohaldatavatest ühenduse normatiividest rangemad.

E.1.3. *Investeeringud energeetikasse*

30. Punktis 6 määratletud investeeringud energia säästmisse loetakse võrdseks investeeringutega, millega edendatakse keskkonnakaitset. Niisugustel investeeringutel on majanduslikult väga suur osa ühenduse keskkonnaalaste eesmärkide saavutamisel. ([1]) Seetõttu võib nendele investeeringutele anda investeeringutoetust, mille põhimäär on 40 % toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest.

31. Käesolevaid suuniseid võib kohaldada ka elektri- ja küttejaamadesse tehtud investeeringute suhtes, kui tõendatakse, et need investeeringud edendavad keskkonnakaitset, sest energia muundamise kasutegur ([2]) on eriti kõrge ja et need meetmed võimaldavad vähendada energiatarbimist või et tootmisprotsess kahjustab keskkonda nõnda vähem. Sellega seoses võtab komisjon eriti arvesse tootmisprotsessis kasutatavat primaarenergia liiki. Tuleb samuti meeles pidada, et elektri- ja küttejaamadest saadud energia kasutamine on keskkonnakaitses ühenduse prioriteet. ([3]) Seetõttu võib nendele investeeringutele anda investeeringutoetust, mille põhimäär on 40 % toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest.

32. Taastuvate energiaallikate edendamiseks tehtud investeeringud loetakse võrdseks keskkonnakaitseliste investeeringutega, mida tehakse kohustuslike ühenduse normatiivide puudumisel. Tuleks samuti meeles pidada, et meetmed taastuvate energiaallikate edendamiseks on ühenduse keskkonnapoliitika üks prioriteete ([4]) ja pikaajalisi eesmärke, mille täitmist tuleb kõike rohkem ergutada. Seetõttu on nende energiavormide toetuseks tehtud investeeringutoetuse põhimäär 40 % toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest.

Komisjon on seisukohal, et peale selle peaksid investeeringutest kasu saama taastuvat energiat tootvad jaamad, mis rahuldavad terve kogukonna, nagu näiteks saare või elurajooni energiavajadusi. Sellega seoses tehtud investeeringute osas võib toetuse saamise tingimustele vastavate kulude 40 % põhimäära suurendada 10 % võrra.

Komisjon leiab, et kui liikmesriigid tõendavad, et see on vajalik, võivad nad anda taastuva energia toetuseks investeeringutoetust kuni 100 % toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest. Asjaomastel jaamadel ei ole õigust saada mitte mingis muus vormis lisatoetust.

E.1.4. *Lisatoetus abistatavas piirkonnas asuvatele ettevõtjatele*

33. Piirkondades, mis vastavad piirkondliku riigiabi saamise tingimustele, võivad ettevõtjad saada abi piirkondliku arengu edendamiseks. Et kõnealuseid ettevõtjaid ergutada keskkonnakaitsesse rohkem investeerima, tuleks neile vajaduse korral anda lisatoetust keskkonnakaitsesse mis tahes punkti 29 kohaste investeeringute tegemiseks. ([5])

34. Piirkondliku abi saamise tingimustele vastavates piirkondades määratakse keskkonnakaitsetoetuse ülemmäär, mida kohaldatakse punktis 37 määratletud toetuse saamise tingimustele vastavate kulude suhtes järgmiselt.

Abistatavates piirkondades on kohaldatav abi ülemmäär järgmisest kahest võimalusest suurem:

a) keskkonna investeeringutoetuse põhimäär, st 30 % bruto (ühtne süsteem), 40 % bruto (energiasäästu tehtavad investeeringud, taastuvatesse energiaallikatesse tehtavad investeeringud või elektri- ja küttejaamadesse tehtavad investeeringud) või 50 % bruto (tervet kogukonda varustavatele taastuvatesse energiaallikatesse tehtavad investeeringud), mida suurendatakse 5 % (bruto) võrra artikli 87 lõike 3 punktis c nimetatud piirkondades ja 10 % võrra artikli 87 lõike 3 punktis a nimetatud piirkondades; ([6])

([1]) Tegevuskava energiakasutuse tõhustamiseks Euroopa Ühenduses (K(2000) 247 (lõplik), 26.4.2000).

([2]) Energia muundamise kasutegur on sekundaarenergia tootmiseks kasutatud primaarenergia koguse ja tegelikult toodetud sekundaarenergia koguse suhe. See arvutatakse järgmiselt: toodetud elektrienergia + toodetud soojusenergia/kasutatud energia.

([3]) Nõukogu 18. detsembri 1997. aasta resolutsioon ühenduse strateegia kohta elektri- ja küttejaamade edendamiseks (EÜT C 4, 8.1.1998, lk 1).

([4]) Nõukogu 8. juuni 1998. aasta resolutsioon taastuvate energiaallikate kohta (EÜT C 198, 24.6.1998, lk 1).

([5]) Seda lisatoetust ei anta, kui liikmesriik annab investeeringutoetust punkti 32 kolmanda lõigu alusel (kuni 100 % toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest).

([6]) Abistatavates piirkondades tehtavad investeeringud vastavad investeeringutoetuse saamise tingimustele, kui riigiabi andmise suuniste tingimused (EÜT C 74, 10.3.1998, lk 9) on täidetud.

b) või piirkondliku toetuse määr, mida suurendatakse 10 % võrra bruto.

E.1.5. ***Lisatoetus väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele***

35. Kui punktides 29–32 nimetatud liiki investeeringuid teevad väikesed või keskmise suurusega ettevõtted, võib lubada 10 % (bruto) võrra kõrgemat toetust. [1] Käesolevates suunistes kasutatakse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust, mis on esitatud vastavates ühenduse dokumentides. [2]

Eespool nimetatud lisatoetusi abistatavatele piirkondadele ja väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele võib ühendada, kuid keskkonnakaitsetoetuse ülemmäär ei tohi kunagi olla suurem kui 100 % (bruto) toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest. Väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ei või anda piirkondliku toetuse ega keskkonnaalase toetuse suhtes kohaldatavate sätete alusel kahekordset lisatoetust. [3]

E.1.6. ***Arvessevõetavad investeeringud***

36. Arvessevõetavad investeeringud on investeeringud maasse, mis on tingimata vajalikud keskkonnakaitseliste eesmärkide saavutamiseks, investeeringud hoonetesse, tehastesse ja seadmetesse, mis on ette nähtud reostuse ja saaste vähendamiseks või ärahoidmiseks, ning investeeringud tootmismeetodite kohandamiseks keskkonnakaitsega.

Arvesse võib võtta ka tehnosiirdega seotud kulusid, nagu näiteks tegutsemislubade ja patenteeritud ja patenteerimata oskusteabe omandamine. Niisugune immateriaalne vara peab vastama siiski järgmistele tingimustele:

a) seda tuleb lugeda amortiseeruvaks varaks;

b) see tuleb osta turutingimuste kohaselt ettevõttelt, kus omandajal ei ole otsest või kaudset kontrolliõigust;

c) see tuleb kanda ettevõtte varadesse, jääma abisaaja ettevõttesse ning seda tuleb seal kasutada vähemalt viis aastat. See tingimus ei kehti, kui immateriaalne vara on tehniliselt vananenud. Kui see müüakse viie aasta jooksul, tuleb müügist saadud tulu toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest maha arvata ja vajaduse korral tuleb toetus osaliselt või tervikuna tagasi maksta.

E.1.7. ***Toetuse saamise tingimustele vastavad kulud***

37. Toetuse saamise tingimustele vastavad kulud peavad rangelt piirduma investeerimise lisakuludega, mis on vajalikud keskkonnakaitse eesmärkide saavutamiseks.

See tähendab järgmist: kui keskkonnakaitse investeerimiskulusid ei saa kogukuludest kergesti eristada, kasutab komisjon arvutamisel objektiivseid ja läbipaistvaid meetodeid, võttes näiteks arvesse tehniliselt võrreldavate investeeringute kulud, mille abil ei suudeta saavutada samasugust keskkonnakaitse taset.

Kõikidel juhtudel tuleb toetuse saamise tingimustele vastavad kulud arvutada nii, et neist võetakse maha tootmisvõimsuse kasvust saadud kasu, investeeringu esimese viie aasta jooksul kokkuhoitud kulud ja sama viie-aastase ajavahemiku jooksul lisaks toodetud kõrvaltooted. [4]

Taastuva energia puhul loetakse toetuse saamise tingimustele vastavateks investeerimiskuludeks tavaliselt lisakulusid, mida ettevõtja kannab võrreldes kuludega, mida tasub tavaline elektrijaam sama tootmisvõimsuse juures keskkonnasõbralikul energiatootmisel.

Kui väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted kohandavad oma tegevust uute ühenduse normidega, sisaldavad toetuse saamise tingimustele vastavad kulud lisainvesteeringuid, mida tuleb teha nendes normatiivides ettenähtud keskkonnakaitse taseme saavutamiseks.

Kui ettevõtja kohandab oma tegevust siseriiklike normatiividega, mis on vastu võetud ühenduse normatiivide puudumisel, koosnevad toetuse saamise tingimustele vastavad kulud investeerimise lisakuludest, mida siseriiklikes normatiivides nõutud keskkonnakaitse taseme saavutamine eeldab.

Kui ettevõtja kohandab oma tegevust ühenduse normatiividest rangemate siseriiklike normatiividega või kohustub vabatahtlikult ühenduse normatiividest rangemaid normatiive täitma, koosnevad toetuse saamise tingimustele vastavad kulud investeerimise lisakuludest, mida on vaja ühenduse normatiivides ettenähtud tasemest kõrgema keskkonnakaitse taseme saavutamiseks. Ühenduse normatiivides ettenähtud keskkonnakaitse taseme saavutamiseks vajalikud investeeringukulud ei vasta toetuse saamise tingimustele.

Kui normatiive ei ole olemas, koosnevad toetuse saamise tingimustele vastavad kulud investeerimiskuludest, mida tuleb teha kõrgema keskkonnakaitse taseme saavutamiseks kui kõnealune ettevõtja või ettevõtjad saavutaksid ilma keskkonnakaitsetoetuseta.

---

(1) Seda lisatoetust ei anta, kui liikmesriik annab investeeringutoetust punkt 32 kolmanda lõigu alusel (kuni 100 % toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest).

(2) Komisjoni 3. aprilli 1996. aasta soovitus 96/280/EÜ väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (EÜT L 107, 30.4.1996, lk 4).

(3) Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete poolt tehtud investeeringutega seoses võib anda investeeringutoetust komisjoni 12. jaanuari 2001. aasta määruse (EÜ) nr 70/2001 alusel, mis käsitleb EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antava riigiabi suhtes (EÜT L 10, 13.1.2001, lk 33).

(4) Kui investeeringud on seotud ainult keskkonnakaitsega ilma muu majanduskasuta, ei kohaldata toetuse saamise tingimustele vastavate kulude kindlakstegemisel lisavähendusi.

E.1.8. ***Saastatud tööstusalade puhastamine***

38. Keskkonnakahjustuste parandamiseks võetud ettevõtjate poolsed meetmed, mille abil puhastatakse saastatud tööstusalasid, võivad kuuluda käesolevate suuniste reguleerimisalasse. [1] Nimetatud keskkonnakahjustus võib olla mullale, pinna- või põhjaveele tekitatud kahju. [2]

Kui saaste tekitaja on kindlalt kindlaks tehtud, peab see isik tasuma puhastamise eest põhimõtte alusel, et saastaja maksab, ning selleks ei tohi riigiabi anda. "Saaste tekitaja" mõiste määratletakse igas liikmesriigis kohaldatava õiguse kohaselt, ilma et see piiraks ühenduse eeskirjade vastuvõtmist selles asjas.

Kui saaste tekitajat ei ole kindlaks tehtud või teda ei saa sundida kulusid tasuma, võib puhastustööde eest vastutavale isikule anda riigiabi. [3]

Saastatud tööstusalade puhastamiseks võib anda toetust kuni 100 % toetuse saamise tingimustele vastavatest kuludest ja lisatoetust 15 % puhastustööde maksumusest. Toetuse saamise tingimustele vastavad kulud saadakse, kui puhastustööde maksumusest lahutatakse maa väärtuse tõus.

Toetuse kogusumma ei või mingil juhul ületada ettevõtja tegelikke kulusid.

E.1.9. ***Ettevõtete ümberpaigutamine***

39. Komisjon leiab, et üldjuhul ei ole ettevõtete ümberpaigutamine seotud keskkonnakaitsega ning seetõttu ei ole neil õigust nende suuniste alusel abi saada.

Abi võib olla põhjendatud, kui linnapiirkonnas või Natura 2000 piirkonnas asuva ettevõtte seaduslik tegevus tekitab märkimisväärset saastet ning tuleb ettevõte asukoha tõttu ümber paigutada sobivamasse piirkonda.

Kõik järgmised kriteeriumid tuleb täita üheaegselt:

a) asukoha muutuse põhjused peavad olema keskkonnakaitselised ning see peab toimuma haldus- või kohtuotsuse alusel;

b) ettevõtja peab täitma kõige rangemaid keskkonnanormatiive, mida uues asukohas kohaldatakse.

Ettevõtja, kes täidab eespool nimetatud tingimused, võib saada investeeringutoetust punkti 29 kohaselt. Kohaldatakse punkti 35 sätteid väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele lisatoetuse andmise kohta.

Selleks et kindlaks määrata ümberpaigutamise korral toetuse saamise tingimustele vastavate kulude summat, võtab komisjon arvesse mahajäetud tehase või maa müügist või rentimisest saadud tulu, sundvõõrandamise puhul makstud hüvitise ja maa ostmisega ning vana tehase tootmisvõimsusele vastava uue tehasehoone projekteerimise või ostmisega seotud kulud. Ka muud tehase üleviimisega seotud tulud võib arvesse võtta, eelkõige tulud, mis saadakse, kui tehase ümberpaigutamisega kaasneb kasutatava tehnoloogia parandamine, samuti arvestuslik tulu, mis saadakse tehase paremal kasutamisel. Tootmisvõimsuse kasvuga seotud investeeringuid võib mitte arvestada, kui arvutatakse toetuse saamise tingimustele vastavaid kulusid, mis annavad õiguse keskkonnatoetuse saamiseks.

Kui haldus- või kohtuotsusest, millega antakse korraldus asukohta muuta, tuleneb maa või hoonete rendilepingu ennetähtaegne lõpetamine, võib toetuse saamise tingimustele vastavate kulude arvestamisel arvesse võtta ettevõtjale lepingu lõpetamisest tulenevaid trahve.

E.1.10. ***Ühiseeskirjad***

40. Investeeringutoetust ühenduse normatiivide täiendamiseks või investeeringute tegemiseks ühenduse normatiivide puudumisel ei või anda, kui nende täiendustega viiakse üksnes ettevõtjate tegevus vastavusse juba vastuvõetud, kuid veel mitte kehtivate ühenduse normatiividega. Ettevõtjale võib ainult siis anda abi tema tegevuse vastavusseviimiseks siseriiklike normatiividega, mis on ühenduse normatiividest rangemad, või mis on vastu võetud ühenduse normatiivide puudumise tõttu, kui kõnealune ettevõtja on alustanud kõnealuste siseriiklike normatiivide kohaldamist vastavates siseriiklikes meetmetes ettenähtud tähtajast alates. Selles kuupäevast hiljem tehtud investeeringute eest toetust ei anta. [4]

E.2. Väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele keskkonnaalasteks nõustamisteenusteks antav toetus

41. Väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele on nõustamisteenused väga olulised, et keskkonnakaitsel edu saavutada. Seetõttu on komisjon seisukohal, et toetust võib anda määruse (EÜ) nr 70/2001 kohaselt. [5]

---

(1) Komisjon rõhutab, et riigiasutuste tehtud puhastustööde suhtes ei kohaldata asutamislepingu artikli 87 sätteid. Kui pärast puhastamist müüakse maa turuhinnast odavamalt, võib riigiabiga probleeme tekkida.

(2) Olenemata sellest, kas saastunud ala puhastamise kulusid saab näidata bilansis põhivaradena, võetakse investeeringutena arvesse kõik kulud, mis ettevõttele saastunud ala puhastamisel on tekkinud.

(3) Tööde tegemise eest vastutav isik ei tarvitse olla saastaja siin kasutatud väljendi tähenduses.

(4) Käesolevas punktis ettenähtud eeskirjad ei piira väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antava abi suhtes kohaldatavaid eeskirju, mis on esitatud punktis 28.

(5) Viide on esitatud joonealuses märkuses 32.

E.3. **Tegevusabi**

E.3.1. ***Jäätmekäitluse ja energiasäästu edendamiseks ettenähtud tegevusabi eeskirjad***

42. Kahe tegevusabi liigi suhtes kohaldatakse järgmisi eeskirju:

a) jäätmekäitluse eest antav toetus, kui jäätmekäitlus on kooskõlas jäätmekäitluse põhimõtete hierarhilise liigitusega; [1]

b) energiasäästualane toetus.

43. Kui tõendatakse, et niisugune toetus on vältimatult vajalik, peab selle andmine rangelt piirduma tootmise lisakulude hüvitamisega, võttes aluseks vastavate toodete või teenuste turuhinnad. [2] Niisugune toetus peab olema ajutine ja selle summa peab üldreeglina aja jooksul vähenema, et see ergutaks põhjendatud aja jooksul võtma kasutusele kuludel põhinevaid hindu.

44. Komisjon on seisukohal, et ettevõtjad peavad üldjuhul ise kandma tööstusjäätmete käitlemise kulud kooskõlas põhimõttega, et saastaja maksab. Tegevusabi võib olla siiski vajalik, kui kehtestatakse ühenduse normatiividest rangemad siseriiklikud normatiivid või kui siseriiklikud normatiivid kehtestatakse ühenduse normatiivide puudumisel, mille tõttu ettevõtjad kaotavad rahvusvahelisel tasandil ajutiselt konkurentsivõime.

Ettevõtjad, kes saavad tegevusabi tööstus- või muude jäätmete käitlemiseks, peavad maksma osutatud teenuse eest vastavalt nende poolt toodetud jäätmete hulgale või käitlemise maksumusele.

45. Tegevusabi võib anda kahaneva abina kokku viie aasta jooksul. Esimesel aastal võib maksta kuni 100 % lisakuludest, seejärel peab see viienda aasta lõpuks järk-järgult nulli jõudma.

46. Mittekahanevat toetust võib anda viis aastat ja see ei tohi ületada 50 % lisakuludest.

E.3.2. ***Maksuvähenduse või maksuvabastuse vormis antava tegevusabi suhtes kohaldatavad eeskirjad***

47. Kui kehtestatakse maksud, millega teatav tegevus maksustatakse keskkonnakaitse põhjustel, võivad liikmesriigid pidada vajalikuks kehtestada teatavatele ettevõtjatele ajutised erandid, eelkõige siis, kui Euroopa tasandil puudub ühtlustamine või on oht, et ettevõtja kaotab rahvusvahelisel tasandil ajutiselt konkurentsivõime. Üldjuhul on need erandid EÜ asutamislepingu artiklis 87 ettenähtud tegevusabi. Nende meetmete analüüsimisel tuleb muu hulgas kindlaks teha, kas maks on kehtestatud ühenduse otsuse alusel või liikmesriigi sõltumatu otsuse alusel.

48. Kui maksustamine põhineb liikmesriigi sõltumatul otsusel, võib maksukohustuslikel ettevõtjatel olla raskusi, et kiiresti kohaneda uue maksukoormusega. Niisugustel asjaoludel võib olla põhjendatud ajutise erandi lubamine teatavatele ettevõtjatele, et nad kohaneksid uue olukorraga.

49. Kui maksustamine tuleneb ühenduse direktiivist, on kaks võimalust:

a) liikmesriik kohaldab teatavate toodete suhtes ühenduse direktiivis ettenähtud maksumäärast kõrgemat määra ja annab erandi teatavatele ettevõtjatele, kes selle tulemusel maksavad madalama maksumääraga maksu, kuid see määr peab olema vähemalt võrdne direktiivis ettenähtud maksumääraga. Komisjon on seisukohal, et nendel asjaoludel võib ajutine erandi andmine olla põhjendatud, sest see võimaldab ettevõtjatel kohaneda kõrgema maksustamisega ning ergutab neid tegutsema keskkonnasõbralikumal viisil;

b) liikmesriik kohaldab teatavate toodete suhtes ühenduse direktiivis ettenähtud maksu alammäära ja annab erandi teatavatele ettevõtjatele, kes selle tulemusel maksavad alammäärast madalamat maksu. Kui niisuguse erandi andmine ei ole kõnealuse direktiivi alusel lubatud, on see asutamislepingu artikliga 87 kokkusobimatu. Kui see erand direktiivi alusel lubatud, võib komisjon pidada erandi andmist artikliga 87 kokkusobivaks, kui see on vajalik ega ole ühenduse eesmärke silmas pidades ebaproportsionaalne. Komisjon rõhutab tungivalt, et niisugune erand on ajaliselt rangelt piiratud.

50. Üldjuhul peaksid kõnealused maksumeetmed keskkonnakaitse arengut märkimisväärselt toetama. Hoolikalt tuleb jälgida, et erandid ei kahjustaks oma laadi tõttu üldeesmärkide saavutamist.

[1] Ühenduse jäätmekäitlusstrateegias esitatud liigitus (K(96) 399 (lõplik), 30.7.1996). Selles teatises tuletab komisjon meelde, et jäätmekäitlus on üks ühenduse esmatähtsatest eesmärkidest keskkonnale tekitatava ohu vähendamisel. Jäätmekäitluse mõistet tuleb vaadelda kolmest aspektist: korduvkasutamine, ringlussevõtt ja taaskasutamine. Jäätmeid, mille tekkimist ei saa vältida, tuleb käidelda ja kõrvaldada ohutult.

[2] Tootmiskulude hulka ei arvata toetusi, kuid tavaline kasumitase võetakse arvesse.

51. Neid erandeid võib lugeda tegevusabiks, mille andmist võib lubada järgmistel tingimustel.

1. Kui liikmesriik **kehtestab** keskkonnakaitselistel põhjustel uue maksu mõnel tegevusalal või toodete suhtes, mille maksustamist ei ole ühenduse tasandil ühtlustatud, või kui liikmesriigi kavandatud maks on ühenduse õigusaktides ettenähtud maksust kõrgem, on komisjon seisukohal, et otsus anda erandina mittekahanevat toetust kümneks aastaks võib olla põhjendatud kahel juhul:

a) need erandid antakse tingimusel, kui asjaomane liikmesriik ja abisaajad ettevõtjad sõlmivad omavahel lepingud, milles ettevõtja või ettevõtjate liidud kohustuvad saavutama keskkonnakaitse eesmärke erandite kohaldamiseks ettenähtud aja jooksul või kui ettevõtjad sõlmivad vabatahtlikult samamõjulisi lepinguid. Need lepingud või kohustused võivad olla seotud muu hulgas energiatarbimise vähendamisega, saasteainete eraldumise vähendamisega või muu keskkonnakaitsemeetmega. Iga liikmesriik peab kokkulepete sisu üle läbirääkimisi ise ja komisjon hindab kokkulepete sisu, kui talle esitatakse abiprojekt. Liikmesriigid peavad tagama ettevõtjate või ettevõtjate liitude võetud kohustuste range kontrolli. Liikmesriigi ja asjaomase ettevõtja vahel sõlmitud lepingutes tuleb kohustuste täitmata jätmise puhuks sätestada kohaldatavad sanktsioonid.

Neid sätteid kohaldatakse ka siis, kui liikmesriik kohaldab maksuvähendust samadel tingimustel, millel on lepingutega või eespool nimetatud kohustustega sama mõju;

b) nende erandite andmise tingimus ei pea olema asjaomase liikmesriigi ja abisaaja ettevõtja vahelise lepingu sõlmimine, kui täidetud on järgmised teineteist välistavad tingimused:

— kui vähendatakse ühenduse maksu, peab ettevõtja poolt tegelikult makstav summa jääma pärast vähendust suuremaks kui ühenduse alammäär, et ergutada ettevõtjaid keskkonnakaitset parandama,

— kui vähendatakse ühenduse maksu puudumise tõttu kehtestatud siseriiklikku maksu, peavad vähenduse saamise tingimustele vastavad ettevõtjad maksma olulise osa siseriiklikust maksust.

2. Punkti 51.1 sätteid võib kohaldada olemasolevate maksude suhtes, kui üheaegselt on täidetud kaks järgmist tingimust:

a) kõnealune maks peab keskkonnakaitsele märgatavat positiivset mõju avaldama;

b) asjaomastele ettevõtjatele antavate erandite kohta on tehakse otsus siis, kui maks kehtestatakse või need on osutunud vajalikuks majandustingimustes toimunud oluliste muutuste tõttu, mis seavad ettevõtjad eriti raskesse konkurentsiolukorda. Sel juhul ei või vähenduste summa ületada majandustingimustes toimunud muudatuste tõttu tekkinud kulude kasvu. Kui lisakulud enam ei suurene, vähendusi ei kohaldata.

3. Liikmesriigid võivad ka toetada tavapärastel energiaallikatel (nagu näiteks gaas) põhinevate energiatootmise protsesside arendamist, mille energiatõhusus on tunduvalt suurem kui tavapäraste tootmisprotsesside energiatõhusus. Arvestades niisuguste meetodite tähtsust keskkonnakaitsele ja kui kasutatud primaarenergia vähendab tunduvalt negatiivset mõju keskkonnale, on komisjon seisukohal, et täielik maksudest vabastamine võib olla põhjendatud viieaastaseks tähtajaks, kui tegemist on mittekahaneva toetusega. Erandeid võib lubada ka kümneks aastaks punkti 51.1 ja punkti 51.2 kohaselt.

52. Kui olemasolevat maksu oluliselt suurendatakse ja kui asjaomane liikmesriik on seisukohal, et teatavatele ettevõtjatele on vaja teha erandeid, kohaldatakse analoogia põhjal punktis 51.1 ettenähtud uute maksudega seotud tingimusi.

53. Kui vähendatakse ühenduse tasandil ühtlustamata maksu ja kui siseriiklik maks on ühenduse alammäärast madalam või sellega võrdne, on komisjon seisukohal, et pikaajalised maksuvabastused ei ole põhjendatud. Sel juhul peavad maksuvabastused vastama punktides 45 ja 46 ettenähtud tingimustele ja igal juhul peab nende kohta olema ühenduse alammäärast kõrvalekaldumise eriluba.

Liikmesriik võib kõikidel maksuvähenduse juhtudel anda punktide 45 ja 46 kohast tegevusabi.

E.3.3. ***Taastuvate energiaallikate tegevusabi eeskirjad***

54. Taastuva energia tootmise tegevusabi lubatakse tavaliselt anda käesolevate suuniste alusel.

55. Komisjon on seisukohal, et selle abi suhtes tuleb kohaldada erisätteid, sest mõnikord on nendel energiaallikatel raske tõhusalt konkureerida tavapäraste energiaallikatega. Samuti tuleb meeles pidada, et ühenduse poliitika eesmärk on nende energiaallikate kasutamist eelkõige keskkonnakaitselistel põhjustel ergutada. Abi võib olla vajalik eriti siis, kui olemasolev tehnoloogia ei võimalda energiat toota sama ühikuhinnaga kui tavapärastest energiaallikatest toodetud energiat.

56. Tegevusabi andmist võib siin põhjendada sellega, et tuleb katta taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia ja selle energia turuhinna vahe. Niisuguse abi vormid võivad olenevalt kõnealuse energia liigist ja liikmesriigi poolt väljatöötatud toetusmehhanismist erineda. Peale selle võtab komisjon iga juhtumi läbivaatamisel arvesse iga kõnealuse energialiigi konkurentsivõimet.

57. Liikmesriigid võivad taastuvate energiaallikate kasutamiseks abi anda järgmiselt:

E.3.3.1. *1. võimalus*

58. Investeeringute ühikukulud on taastuva energia alal eriti suured, moodustavad tavaliselt suure osa ettevõtja kuludest ega võimalda ettevõtjatel pakkuda konkurentsivõimelisi hindu turul, kus nad toodetud energiat müüvad.

59. Taastuva energia takistatud turulepääsu paremaks arvessevõtmiseks võivad liikmesriigid anda abi, mis kompenseerib taastuvatest energiaallikatest toodetud energia tootmiskulude ja turuhinna vahe. Tegevusabi võib sel juhul anda ainult jaama amortisatsiooni eest. Jaamas toodetud lisaenergia ei anna õigust toetust saada. Toetus võib katta ka suurema osa kapitali tuludelt, kui liikmesriigid tõendavad, et teatavate taastuvate energiaallikate kehva konkurentsivõime tõttu on see hädavajalik.

Tegevusabi suuruse määramisel tuleks arvesse võtta kõik investeeringutoetused, mida kõnealune ettevõtja on saanud seoses uue jaamaga.

Liikmesriigid peavad komisjonile abikavadest teatades näitama täpse toetusmehhanismi ja eelkõige toetuse suuruse arvutamise metoodika. Kui komisjon kinnitab toetuskava, peab liikmesriik ettevõtjatele abi andmisel neid mehhanisme ja arvutamise metoodikat kohaldama.

60. Erinevalt muudest taastuvatest energiaallikatest nõuab biomass suhteliselt vähem investeeringuid, kuid biomassi kasutava jaama tegevuskulud on suuremad. Seetõttu võib komisjon lubada tegevusabi andmist, mille suurus ületab investeeringute suuruse, kui liikmesriigid tõendavad, et ettevõtte kogukulud pärast jaama amortisatsiooni mahaarvamist on suuremad kui energia turuhinnad.

E.3.3.2. *2. võimalus*

61. Liikmesriigid võivad anda taastuvatele energiaallikatele toetust turumehhanismide kasutamisega, nagu näiteks roheliste sertifikaatide süsteemi või pakkumismenetluste kaudu. Need süsteemid võimaldavad kõikidel taastuvatest energiaallikatest toodetud energia tootjatel kaudselt kasu saada nende energia garanteeritud nõudlusest hinnaga, mis on kõrgem kui tavapärastest energiaallikatest toodetud energia hind. Roheliste sertifikaatide hinda ei määrata varem kindlaks, vaid see oleneb pakkumisest ja nõudmisest.

62. Kui need süsteemid tähendavad riigiabi, võib komisjon anda loa neid kasutada, juhul kui liikmesriigid tõendavad, et toetust on vaja taastuvate energiaallikate elujõulisuse tagamiseks ja et toetus tervikuna ei too kaasa taastuva energia ülemäärast hüvitamist ega pane taastuva energia tootjaid loobuma püüdlusest parandada konkurentsivõimet. Nende kriteeriumide täitmise kontrollimiseks kavatseb komisjon lubada neid abisüsteeme kasutada kümme aastat, mille järel hinnatakse, kas seda on vaja jätkata.

E.3.3.3. *3. võimalus*

63. Liikmesriigid võivad anda uutele taastuvat energiat tootvatele jaamadele tegevusabi, mis arvutatakse kokkuhoitud väliskulude alusel. Need on keskkonnakaitsekulud, mida ühiskond peaks maksma, kui sama kogus energiat toodetaks elektrijaamas, mis toodab energiat tavapärastest energiaallikatest. Kulud arvutatakse taastuva energia tootja poolt maksmata ettevõtteväliste kulude ja mittetaastuva energia tootjate poolt maksmata ettevõtteväliste kulude vahe põhjal. Liikmesriigid kasutavad selle arvutamiseks rahvusvaheliselt tunnustatud ja komisjonile teatavaks tehtud arvutamismeetodit. Muu hulgas peab liikmesriik esitama põhjendatud ja võrdleva kvantitatiivse kuluanalüüsi ning konkureerivate energiatootjate ettevõtteväliste kulude hinnangulise arvestuse tõendamaks, et abi tõesti hüvitab katmata ettevõttevälised kulud.

Taastuva energia tootjatele sel viisil määratud toetus ei või mingil juhul ületada 0,05 eurot kWh kohta.

Peale selle peavad abi saanud ettevõtjad reinvesteerima 1. võimaluse alusel saadud toetuse määra ületava osa taastuvatesse energiaallikatesse. Komisjon võtab seda arvesse, kui sellele tegevusele antakse ka muud riigiabi.

64. Kui 3. võimalus peab jääma kooskõlla üldiste konkurentsieeskirjadega, peab komisjon olema kindel, et abi ei põhjusta mingit konkurentsi moonutamist, mis oleks vastuolus üldiste huvidega. Teisisõnu peab ta olema kindel, et abi tagajärjel taastuvate energiaallikate kasutamine tavapäraste energiaallikate kasutamise arvelt tegelikult ja üldiselt suureneb ning abi ei põhjusta üksnes turuosa üleminekut taastuvate energiaallikate vahel. Seetõttu tuleb täita järgmised tingimused:

— selle võimaluse kohaselt antud abi peab olema osa kavast, millega taastuva energia sektori ettevõtjaid koheldakse võrdsel alusel,

— kavas tuleb ette näha, et abi antakse ühesugust taastuvat energiat tootvatele ettevõtjatele neid diskrimineerimata,

— komisjon peab selle kava iga viie aasta järel läbi vaatama.

E.3.3.4. *4. võimalus*

65. Liikmesriigid võivad tegevusabi anda ka punktides 45 ja 46 käsitletud tegevusabi üldeeskirjade alusel.

E.3.4. ***Soojuse ja elektri ühendatud tootmiseks antava tegevusabi eeskirjad***

66. Komisjon on seisukohal, et soojuse ja elektri ühendatud tootmiseks antav tegevusabi on põhjendatud, kui punktis 31 ettenähtud tingimused on täidetud. Niisugust abi võib anda elektrienergiat üldiseks tarbimiseks jagavatele ettevõtjatele, juhul kui kõnealuse elektrienergia või soojuse tootmiskulud ületavad selle turuhinna. Samalaadses olukorras võib tegevusabi anda punktides 58–65 ettenähtud eeskirjade kohaselt. Kui otsustatakse, kas abi on vältimatult vajalik, võetakse arvesse elektrienergia ja soojuse tootmisest ja müügist tulenevad kulud ja tulud.

67. Tegevusabi võib anda samadel tingimustel ka elektri- ja küttejaamade tööstuslikule kasutamisele, kui tõendatakse, et sel viisil toodetud ühe energiaühiku tootmiskulud on suuremad kui tavapärasel viisil toodetud energiaühiku turuhind. Tootmiskulud võivad sisaldada ettevõtja tavalist kapitalitasuvust, kuid kütte tootmisel saadud tulu tuleb tootmiskuludest maha arvata.

F. POLIITIKA, MEETMED JA ABINÕUD KASVUHOONEGAASIDE VÄHENDAMISEKS

68. Liikmesriikide ja ühenduse poolt allakirjutatud Kyoto protokollis nähakse ette, et lepinguosalised kohustuvad aastatel 2008–2012 piirama või vähendama kasvuhoonegaaside heitmeid. Kogu ühenduse eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside heitmeid võrreldes 1990. aasta tasemega 8 %.

69. Liikmesriigid ja ühendus kui protokolli lepinguosalised peavad saavutama kasvuhoonegaaside heitmete vähenemise ühise ja kooskõlastatud poliitika ja meetmete ([1]) abil, kaasa arvatud majanduslikud vahendid, ning Kyoto protokollis ettenähtud vahendite abil, milleks on rahvusvaheline jäätmekaubandus, protokolli ühine kohaldamine ja puhta arengu mehhanism.

70. Kuna sel alal puuduvad ühenduse õigusaktid ja ilma et see piiraks komisjoni õigust nende vastuvõtmist algatada, peab iga liikmesriik ise välja töötama poliitika, meetmed ja vahendid, mida ta tahab vastu võtta Kyoto protokollis ettenähtud eesmärkide saavutamiseks.

71. Komisjon on seisukohal, et mõned liikmesriikide vastuvõetud vahendid protokollis ettenähtud eesmärkide saavutamiseks võib lugeda riigiabiks, kuid veel ei ole õige aeg sätestada niisuguse abi andmise tingimusi.

G. KÕIKIDE KOMISJONI POOLT KONTROLLITAVATE PROJEKTIDE SUHTES KOHALDATAV ERANDITE ANDMISE ALUS

72. Komisjon lubab keskkonnakaitsele abi anda käesolevates suunistes ettenähtud piirangute ja tingimuste kohaselt EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktis c nimetatud abina "teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega".

73. Toetust Euroopa ühistes huvides tähtsate projektide elluviimise edendamisele, milles keskkondlikud küsimused on esikohal ja mille kasulik mõju avaldub sageli ka asjaomase liikmesriigi või liikmesriikide piiridest väljaspool, võib lubada EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktis b sätestatud erandite alusel. Abi peab projekti jätkamiseks olema vajalik, projekt peab olema erilaadne, selgete eesmärkidega ja kvalitatiivselt oluline ning peab eeskujulikult ja selgelt määratletaval viisil kaasa aitama Euroopa ühiste huvide saavutamisele. Kui seda erandit kohaldatakse, võib komisjon lubada suuremat abi, kui on ette nähtud artikli 87 lõike 3 punkti c alusel.

H. ERINEVATEST ALLIKATEST PÄRIT KATTUV ABI

74. Käesolevates suunistes ettenähtud toetuse ülemmäära kohaldatakse vaatamata sellele, kas kõnealust toetust rahastatakse täielikult või osaliselt liikmesriigi ressurssidest või ühenduse ressurssidest. Käesolevate suuniste alusel antud abi ei või ühendada muude asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses riigiabi vormidega või muude ühenduse rahastamisvormidega, kui niisugusest kattuvusest johtub suurem toetuse määr, kui käesolevates suunistes ette on nähtud.

([1]) Ühise ja kooskõlastatud poliitika ja meetmete üksikasjade kohta vt eelkõige "Kyoto protokolli rakendamiseks valmistumine" (K(1999) 230, 19.5.1999).

Erinevateks eesmärkideks antud toetuse suhtes, mis sisaldab samadele toetuse saamise tingimustele vastavaid kulusid, kohaldatakse kõige soodsamat toetuse ülemmäära.

I. "SOBIVAD MEETMED" EÜ ASUTAMISLEPINGU ARTIKLI 88 LÕIKE 1 TÄHENDUSES

75. Komisjon teeb asutamislepingu artikli 88 lõike 1 alusel liikmesriikidele ettepaneku kohaldada nende olemasolevate abisüsteemide suhtes järgmisi asjakohaseid meetmeid.

76. Komisjon teeb iga kinnitatud abikava alusel antud suurema toetussumma hindamiseks ja toetuse ühisturuga kokkusobivuse üle otsustamiseks asutamislepingu artikli 88 lõike 1 järgi ettepaneku, et liikmesriigid teataksid komisjonile ette igast kinnitatud abikava alusel antud investeeringutoetusest, kui toetuse saamise tingimustele vastavad kulud ületavad 25 miljonit eurot ja kui kogu antud toetussumma bruto ületab 5 miljonit eurot. Teatis toetuse kohta esitatakse lisas esitatud vormil.

77. Komisjon teeb artikli 88 lõikes 1 ettenähtud asjakohase meetmena ka ettepaneku, et liikmesriigid viivad oma olemasolevad keskkonna abikavad vastavusse käesolevate suunistega enne 1. jaanuari 2002.

78. Komisjon palub liikmesriikidel teatada ühe kuu jooksul alates punktides 75–77 nimetatud meetmete ettepaneku kättesaamise päevast, kas nad on ettepanekutega nõus. Kui komisjon vastust ei saa, on komisjon seisukohal, et vastav liikmesriik ei ole ettepanekutega nõus.

79. Komisjon tuletab meelde, et kui määruse (EÜ) nr 69/2001 [1] kohaselt liigitatud vähetähtis abi välja arvata, ei mõjuta käesolevad suunised liikmesriikidele asutamislepingu artikli 88 lõike 3 alusel pandud kohustust teatada kõikidest abikavadest, igast muudatusest nendes kavades ja igast individuaalabist, mis on antud väljapool kinnitatud abikavasid.

80. Komisjon kavatseb tulevaste abikavade kinnitamise tingimuseks seada käesolevate suuniste järgmise.

J. SUUNISTE KOHALDAMINE

81. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse pärast *Euroopa Ühenduste Teatajas* avaldamist. Need kaotavad kehtivuse 31. detsembril 2007. Pärast liikmesriikidega konsulteerimist võib komisjon neid enne nimetatud kuupäeva muuta tähtsate konkurentsipoliitika või keskkonnapoliitikaga seotud kaalutlustel või ühenduse muu poliitika või rahvusvaheliste kohustuste arvessevõtmiseks.

82. Komisjon kohaldab käesolevaid suuniseid kõikide abiprojektide suhtes, mille kohta ta peab tegema otsuse pärast seda, kui suunised on *Euroopa Ühenduse Teatajas* avaldatud, isegi kui projektidest teatati enne suuniste avaldamist.

Teatamata abi suhtes kohaldab komisjon:

a) käesolevaid suuniseid, kui abi anti pärast suuniste avaldamist *Euroopa Ühenduste Teatajas*;

b) kõikidel muudel juhtudel abi andmise ajal kehtivaid suuniseid.

K. KESKKONNAPOLIITIKA INTEGREERIMINE MUUDESSE RIIGIABI SUUNISTESSE

83. Asutamislepingu artiklis 6 märgitakse, et:

> "Artiklis 3 osutatud ühenduse poliitika ja tegevuse määratlemisse ja rakendamisse peab integreerima keskkonnakaitse nõuded, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist."

Kui komisjon võtab vastu või muudab muid ühenduse riigiabi andmise suuniseid või raamprojekte, kaalub ta, kuidas keskkonnanõudeid kõige paremini arvesse võtta. Samuti uurib komisjon, kas ei oleks otstarbekas paluda liikmesriikidel esitada keskkonnamõju uuring iga kord, kui teatatakse tähtsast abiprojektist, olenemata sektorist, millega abiprojekt on seotud.

---

[1] EÜT L 10, 13.1.2001, lk 30.

LISA

LISATEAVE, MIS TULEB ÜLDJUHUL ESITADA, KUI TEATATAKSE ASUTAMISLEPINGU ARTIKLI 88 LÕIKE 3 KOHASEST RIIGIABI ANDMISEST KESKKONNAKAITSELE

(Kavad, kinnitatud kava alusel antud toetused ja ühekordsed abimeetmed)

Lisatakse 2. augustil 1995. aastal komisjoni poolt liikmesriikidele saadetud teatamist ja ühtseid aastaaruandeid käsitleva kirja II lisa A jaotises esitatud üldküsimustikule:

1. Eesmärgid.

   Meetme eesmärkide ja keskkonnakaitsemeetme liigi üksikasjalik kirjeldus.

2. Meetme kirjeldus.

   Meetme ja abisaajate üksikasjalik kirjeldus.

   Investeeringu kogumaksumuse ja toetuse saamise tingimustele vastavate kulude kirjeldus.

   Kui kõnealust meedet on varem kohaldatud, siis milliseid keskkonnaalaseid tulemusi on saadud?

   Kui meede on uus, siis milliseid keskkonnaalaseid tulemusi oodatakse ja millise tähtaja jooksul?

   Kui toetust kavatsetakse anda rangemate normatiivide täitmiseks, siis milliseid normatiive kohaldatakse ja millisel viisil võimaldab meetme kasutamine saavutada märkimisväärselt kõrgemat keskkonnakaitse taset?

   Kui kohustuslikke normatiive ei ole, tuleb antava toetuse kohta esitada üksikasjalik kirjeldus, kuidas toetuse saamise tingimustele vastavad kulud on määratletud.